

RESEARCH ARTICLE / Araştırma Makalesi

<https://doi.org/10.37093/ijsi.1185520>

Sosyal Sermaye Temelinde Suriyeli Bireylerin Sosyal Uyum Sürecine İlişkin Deneyimleri

Hakan Coşkun*

Miraç Burak Gönültaş**

Öz

Çalışmanın amacı, 2011’de savaş nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyeli bireylerin uyumunun sosyal sermaye kavramı üzerinden sosyal hizmet bağlamında ele almaktır. Araştırmada nitel fenomenolojik desen kullanılmıştır. Veriler derinlemesine görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Katılımcılar kriter örnekleme ile belirlenmiştir. On beş katılımcı, sosyal sermaye oluşturu değerler olarak din, coğrafi yakınlık, kültürel benzerlik, akrabalık bağlarını ifade etmişlerdir. Bununla beraber katılımcılar ortak tarihsel geçmişi, bir sosyal sermaye oluşturu değer olarak görmemektedirler. Uyumu kolaylaştıracak araçlar dil, mesleki eğitim, çocukların eğitimi ve göçmenlerin olumlu katkılarının varlığı olarak ifade edilmiştir. Sonuç olarak; sosyal ağ yoluyla gelişen sosyal sermaye değerleri ile bir uyum süreci tasarlamak mümkündür. Yerli halk ve göçmenler arasında düzenli temas kurularak bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılmasının birlikte yaşam adına sosyal sermaye oluşturabilecek birtakım değerler inşa edebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada politika yapıcılar ve sivil toplum birlikteliği önemli bir bileşen olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli göçmen, göç, sosyal sermaye, uyum, sosyal hizmet

JEL Kodları: J610, Z130, Z000

Cite this article: Coşkun, H., & Gönültaş, M. B. (2023). Sosyal sermaye temelinde Suriyeli bireylerin sosyal uyum sürecine ilişkin deneyimleri. *International Journal of Social Inquiry*, 16(1), 255–274.

<https://doi.org/10.37093/ijsi.1185520>

* Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, Türkiye (Sorumlu Yazar).

E-posta: hakancoskun@munzur.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7682-3738>

** Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas, Türkiye.

E-posta: mbgonultas@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4182-6098>

Article Information

Bu çalışma birinci yazarın 2019 yılında yayınlanan “Göç ve Bütünleşme (Entegrasyon): Suriyeli Göçüne Sosyal Sermaye Temelinde Bir Sosyal Hizmet Müdahalesi” isimli yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

Received 07 October 2022; Revised 19 March 2023; Accepted 12 April 2023; Available online 30 June 2023

The Experiences of Syrian Individuals on the Integration Process Based on Social Capital

Abstract

Within the framework of social work and via the lens of social capital, this study explores the adaptation process among Syrians forced to flee their homeland due to the 2011 war. The study used a qualitative phenomenological method. The data collection methodology employed an in-depth interviews technique. The participants were chosen using criteria-based sampling. Religion, geographical proximity, cultural similarity, and kinship links were highlighted as values that contribute to building social capital by fifteen participants. On the other hand, participants do not regard their shared historical past as a value that helps build social capital. According to the participants, language, vocational training, child education, and the existence of positive contributions from immigrants are tools that will promote adaptation. Consequently, it is possible to design an adaptation process incorporating social capital values generated via social networking. The findings imply that a shared set of values can be created as social capital for coexistence through awareness-raising and informational initiatives and regular contact between locals and migrants. Policymakers' and civil society's cooperation could be crucial in this regard.

Keywords: Syrian migrants, migration, social capital, integration, social work

JEL Codes: J610, Z130, Z000

1. Giriş

Çok boyutlu bir olgu olarak göç konusu birçok durum ile şekillenmekte ve yeni örüntüleri beraberinde getirmektedir. Göç olayının bir bütün olarak ele alınması, göçe ilişkin sosyal, psikolojik, politik vb. boyutlarda daha sistematik cevaplar vermek ve gerek yerli bireyler gerekse de göçmen bireyler açısından daha sağlıklı açılımlar sunmak adına oldukça hayati bir konudur. Bütün olarak ele alınan göç olgusunun belki de en kilit yönlerinden biri süreç içerisinde yaşanan uyum sorunudur.

Türkiye 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş ve karışıklıklar neticesinde sınır komşuluğu, tarihsel bağlar ve din gibi olgusu noktasında ortaklıklara sahip olması sebebiyle zorunlu göç noktasında Suriyelilerin en çok tercih ettiği konum haline gelmiştir (Deniz, 2013, s. 75). 2011’de başlayan bu göç olayında Türkiye açık kapı politikası bağlamında Suriyeli göçmenleri kabul etmiş ve vatandaşlar gelen göçmenleri “kardeş”, “misafir” gibi şekillerde isimlendirilmiştir (Erdoğan, 2018a, ss. 13, 54-55). Bu ifadeler her ne kadar durumu yumuşak bir zemine oturtsa da zamanla göçmen sayısının tahminlerin ötesindeki hızlı artışı, ekonomik istikrarsızlıklar ve politika-plan eksikliğinden göç yönetişimi sağlıklı bir şekilde yürütülemediği ve sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlardan en kritiği, geçen onca zamana rağmen göçmen bireylerin uyum ve bütünleşme süreçlerine ilişkin elle tutulur ve en önemlisi sürdürülebilir uyum politika ve planların geliştirilememesidir (Erdoğan, 2018b, ss. 12-24).

Uyum ve bir diğer ifade ile bütünleşme, öncesi ve sonrasında göçün sağlıklı bir şekilde tamamlanması ve göç eden kişilerin göç ettikleri yerin sosyal, psikolojik, kültürel vs. şartlarına adapte olmasıdır (de Tapia, 2004). Bütünleşme için isteklilik önemlidir ve göç edenle göç edilenin birbiri ile bütünleşmesi için gerekli bir unsurdur (Cox & Geisen, 2014, s. 159; Roestenburg, 2013, ss. 1-21).

Uyum konusu göç sonrası süreç için oldukça önemlidir. Bu noktada Türkiye mevzuatına da bakmak yerinde olacaktır. 2011 yılına kadar Türkiye göç mevzuatı uluslararası antlaşmalar ve ikincil belgelere dayanmaktadır. 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma

Kanunu [YUKK] (2013) çıkarılmıştır. Kanunun 96. maddesi doğrudan uyumla ilgilidir. Ancak uyuma ilişkin korumacı yapıdan gerçek manada bir uyum ve bütünleşme sürecine geçilip geçilemediği halen tartışmalı bir konudur (Özçürümez & İçduygu, 2020).

Göç konusu sosyal hizmette önemli çalışma alanlarından biri olmakla birlikte popülaritesini hiç kaybetmeyen bir alandır. Göçmen alanında bir sosyal hizmet yaklaşımı, farklı sosyokültürel özelliklere sahip göçmenlerin ruh sağlığı ve yaşam kalitesi ile ilgilenir; ihtiyaç duydukları psikososyal destek sistemlerini geliştirerek işlevselleşmelerine yardımcı olur (Özmete & Arslan, 2018, ss. 193-194). Bunu yaparken sosyal hizmet mesleği, ülkenin dış politikası hakkında siyasi veya ideolojik mücadelelere girmeden, göçmenler ve mülteciler de dâhil olmak üzere sosyal adaleti teşvik etmenin yanı sıra herkesin yaşam kalitesini iyileştirmeyi amaçlamaktadır (Hepworth vd., 2013, s. 4).

Sosyal hizmet araştırmalarında sosyal sermaye kavramının kökleri Pierre Bourdieu, Robert Putnam ve James Coleman'a kadar götürülebilir (Emirbayer & Williams, 2005, ss. 689-724; Zambrana & Zoppi, 2002, ss. 33-53). Kavram olarak sosyal sermaye disiplinlerarası bir katkı ile üretilmiş ve gelişim göstermiştir. Kavramın ilk halini Bourdieu (1973) kullanmıştır. Bourdieu, kavramı seçkinler tarafından kullanılan bir yapı olarak görmektedir (Field, 2003/2008, s. 56). Bourdieu, sosyal sermaye konusundaki araştırmalarına sınıf çalışmalarından başlamış, tanımladığı *Habitus* kavramını geliştirmiş ve sermaye kavramını bu doğrultuda açıklamıştır (Aydemir, 2011, s. 46; Field, 2003/2008, s. 18). Sosyal sermaye, gerçekte veya uygulamada az çok kurumsallaşmış, kalıcı bir iletişim ağına sahip olması sebebiyle bir bireye veya gruba ait olması gereken kaynakların toplamıdır (Bourdieu & Wacquant, 1992, s. 119). Bir diğer teorisyen Coleman (1994), bir çocuğun veya gencin sosyal ve bilişsel gelişimi için yararlı bir dizi kaynak olduğunu savunarak, eğitim disiplinindeki araştırmalarına dayanarak sosyal sermayeyi tanımlamıştır (s. 300). Son olarak, sosyal sermaye kavramının popülerleşmesinde önemli bir rol oynayan siyaset bilimci Putnam (1995), sosyal sermaye kavramında, koordineli eylem yoluyla sosyal etkinliği destekleyen güven, normlar ve iletişim ağları gibi sosyal organizasyonun özelliklerini ifade eder (s. 67).

Field'ın (2003/2008, s.1) sosyal sermayeye ilişkin formülasyonunda, *ilişkiler önemlidir* ifadesi, sosyal sermayenin temel görüşünün ilişkilerin oluşturduğu "ağ"lar (network) olduğunu göstermektedir. Sosyal sermayenin büyümesi bu öncülde yatmaktadır. Çünkü sosyal sermaye, kurulmuş ilişkiler bağlamında tanımlanır. Sonrasında gömülü bir halde değer kazanmış bir biçimde kalır ve ihtiyaç olduğu zaman diliminde ortaya çıkmaktadır (Hugo, 1981, s. 188). Gömülü bu olan ilişkilerin ortaya çıkmasıyla birlikte göç alanında sosyal sermaye ya da göçmen ağları ekonomik, psikolojik ve sosyokültürel yönler gibi olumlu ya da olumsuz birçok yönü olmakla birlikte bu ağların göç üzerinde kısa ve uzun dönemli etkileri olabilmektedir. Kısa vadede finansal yardım, bilgiye erişim kolaylığı, yaşamı sürdürebilme gibi destekler sağlayabilirken, uzun vadede geniş çaplı ekonomik desteğe, göçmen varlığını birleştiren ve insanları sosyalleştiren destek ağlarını oluşturabilme gücüne sahiptir (Gurak & Caces, 1992, ss. 152-153). Özetle ağların, sosyal sermaye oluşturma yoluyla göçmen bireylerin geldikleri topluma uyum sağlamaları, iş, barınma ve bazı temel ihtiyaçlarını karşılamaları noktasında değerli bir zenginlik katacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda sosyal sermaye, toplumu bir arada tutan bir *yapıştırıcı* olarak tanımlanmaktadır (Fine, 2001/2011, ss. 258-259).

Sosyal ağ kuramına göre öncü göçmenler, önce göçmen ve yerli toplulukları birbirine bağlayan altyapıyı oluşturarak göçmen topluluğundaki diğer kişilerin göç etmesine olanak

oluşturur. Sonrasında yeni göçmen akımları, kurulan bu ağı harekete geçirmekte ve daha sonraki göçmenler ilk göçmenlerin deneyimlerinden faydalanmaktadır. Böylelikle göç, kendi kendini devam ettiren bir süreç haline gelir (Wilpert, 1992; Yalçın, 2004, s. 50'den aktaran Gülerce & Demir, 2021, s. 193).

Sosyal ağlar, hem "makroyapısal güçlerin" hem de "mikro-bireysel süreçlerin" bir sonucu olarak anlaşılabilir (Lubbers vd., 2007, s. 722). Bu sebeple tek başına bireysel süreçlere odaklanmak özellikle göç gibi politik bir alan açısından yarım bırakıcı bir etki oluşturabilir. Bu sürece makro bir bakış açısıyla bakmak, kültürlerarası politika yapımı için önemli sonuçlara sahip olabilir ve kültürlerarası ilişkilerin yalnızca irksal, kültürel ve dilsel sınırlar içinde değil, aynı zamanda bunların ötesinde de gelişebileceği bir ortam oluşturulmasına yardımcı olabilir. Bu, göçmenlerin sivil ve kültürel entegrasyonuna ilişkin politika ve programların geliştirilmesini destekleyebilir (Repke & Benet-Martínez, 2019).

Olumlu ve sürekli temas, bu politika ve planların oluşturulmasında ve yerini bulmasında oldukça önemlidir. Belirli bir kültürden insanlarla olumlu etkileşimler, en az üç farklı duruma yol açabilir: (a) o kişinin kültürüyle özdeşleşmenin artması (güçlendirilmiş olumlu etki), (b) başka bir kültürle özdeşleşmenin azalması (olumsuz etkinin tersi), (c) bireyin kültürüyle özdeşleşmesinin artması ve başka bir kültürle özdeşleşmesinin azalması (karma etki). Benzer şekilde, bireylerle olumsuz etkileşimler üç sonuca yol açabilir: (a) aynı kültürle özdeşleşmenin azalması (güçlendirilmiş olumsuz etki), (b) başka bir kültürle özdeşleşmenin artması (pozitif zıtlık etkisi) ya da (c) başka bir kültürle özdeşleşmede artış ve o bireyin kültürüyle özdeşleşmede azalma (karma etki) (Repke & Benet-Martínez, 2018).

Bu senaryo ve sonuçlar noktasında bakıldığında olumlu bir kültürlerarası sosyal ağın işleyebilmesi, ortak birtakım paydaların oluşması ya da oluşturulması ile mümkün hale gelmektedir. Irk ve etnik köken, insanların kişisel çevrelerini yapılandıran en güçlü bağları oluşturur ve bunu yaş, din, eğitim, meslek ve cinsiyet takip etmektedir (McPherson vd., 2001). Suriyeli göçmen bireylerin Türkiye'deki konumuna baktığımızda Sınır komşusu iki ülke olması, Osmanlı bakiyesi bir toplumdaki geliyor olmaları, sınır illerinde akrabalık bağlarının olması, savaş öncesi ticari ilişkiler vb. birçok değişkenin belli bir sosyal sermayenin oluşmuş olabileceği yönünde fikirler vermektedir.

Sosyal sermaye gelişiminin desteklenmesi, sosyal hizmet açısından oldukça kıymetli bir çaba olarak görülebilir. Sosyal hizmet mesleği her zaman sosyal sermaye inşasında yer almıştır (Kwok, 2003'den, aktaran Polat, 2012, ss. 30-32). Dezavantajlı topluluklar, gruplar ve bireyler için işbirliği, ortaklık ve kaynak geliştirme gibi süreçler sosyal sermaye teorisinde önemli bir yer edinmiş ve sosyal hizmette de kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal hizmet uzmanları, sosyal sermayeyi mikro, mezzo ve makro uygulamalarda bir müdahale aracı olarak kullanabilirler (Nuno, 2008, s. 5). Sosyal hizmette sosyal sermayeyi kullanmanın temel amaçları, (i) kavramın sosyal ağlardan ve sosyal destekten farklı olması, (ii) hem olumlu hem de olumsuz unsurların bulunması ve (iii) bireyler, topluluklar ve kurumlar arası düzeyde faaliyet göstermesidir. Bunlara ek olarak sosyal sermayenin tüm sosyal çalışma ortamlarına göre şekil alabilecek bir esneklikte olmasıdır (Hawkins & Maurer, 2012, s. 368). Sosyal hizmet disiplini birbirinden farklı birçok çalışma alanına sahiptir. Bu alanların ortak özelliği, hedef kitlenin dezavantajlı kimseler ve gruplardan oluşuyor olmasıdır. Sosyal sermaye esnek yapısı gereği çalışılan alanlara göre uyarlanabilen bir noktadadır. Coleman, çalışmalarında sosyal sermayenin göreceli olarak dezavantajlı, kıyıda köşede kalmış kimseler ve gruplar açısından bir kaynak olduğunu sıklıkla

dile getirmiştir (Field, 2003/2008, s. 28). Bu esneklik ekseriyetle uygulama süreçlerine yansısı da araştırma ve politika geliştirme yoluyla da sosyal sermayenin seviyeli bir yaklaşım ile şekillenen eşsiz konumu bu kavramı sosyal hizmette sıkça kullanılacak bir alan haline getirmektedir (Hawkins & Maurer, 2012, s. 368).

Bu doğrultuda çalışma, Gaziantep iline 2011 sonrasında gelen Suriyeli bireylerin Gaziantep'i tercih sebepleri, yerli halk ile uyum süreçlerinde etkili olabilecek değişkenleri ve engeller ve kolaylaştırıcı etmenleri sosyal sermaye temelinde ele almaya çalışacaktır. Böylece sosyal hizmet açısından göçmen ve yerel halkların birlikte yaşaması ve kaynaşması yönünde yapılacak politikalara katkıda bulunması beklenmektedir.

2. Yöntem

Araştırma, katılımcıların deneyimleri ile şekillenen göç olgusuna dayandığından araştırmacıları, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desene yönelmiştir. Bu yöntem yapay olarak oluşturulmuş kontrollü deney ortamlarından ziyade, doğal çevreyi ve olayların doğal süreçlerini (Yıldırım & Şimşek, 2016, ss. 40-42) incelemeye yönelik bir bakış açısı sağladığı için kullanılmıştır. Katılımcılar, nitel araştırma geleneğinde geliştirilen amaca yönelik örnekleme çeşitlerinden kriter örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir (Patton, 2014a, s. 238). Araştırma, 15 kişiden (10 Erkek ve 5 Kadın) oluşan bir katılımcı grubu ile gerçekleştirilmiştir (Bkz. Tablo 1). Katılımcıları belirleme kriterleri; 2011 Suriye iç savaşından sonra Türkiye'ye göç etmiş, halen Gaziantep'te ikamet eden ve Gaziantep Türk Kızılay'ı Toplum Merkezinden hizmet alan bireylerdir.

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile nitel araştırmaya özgü derinlemesine görüşme yönteminden faydalanılarak toplanmıştır. Görüşme formları etnik duyarlılık çerçevesinde kültürel farklılıklar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Patton (2014b, s. 392) kültürler arası görüşmenin çeşitli zorluklarını ve görüşmede istikrarsızlık oluşturabilecek durumları ifade etmiştir. Dil farklılıkları nedeniyle tercüman kullanımının, tercümanların konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ve duruma her an müdahale etmesi halinde görüşmenin sağlıklı olamayacağı konusunda çekincelerini dile getirmiştir. Bu nedenle, tercüman görüşmeler başlamadan önce konu hakkında bilgilendirilmiş ve istenmedikçe duruma karışmaması konusunda uyarılmıştır. Görüşmeler, katılımcılarla tekil görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin analizi için herhangi bir bilgisayar programı kullanılmamış, kodlama işlemleri araştırmacılar tarafından yapılmıştır. İlk olarak, veriler metne dönüştürülmüş ve ilgili değişkenlerin okunabilmesi için veriler kodlanmıştır. Kodlardan temalara ve alt temalara ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın etik açıdan uygulanabilirliği 29.01.2019 tarihli 17369 sayılı karar ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Senatosu Etik Kurulu tarafından uygun görülmüştür. Ayrıca çalışma için katılımcılara ulaşmayı sağlayan Türk Kızılayı Göç Hizmetleri Direktörlüğünden 07.05.2019 tarihli 845644-529-E.54702 sayılı izin yazısı ve Türk Kızılayının talebi ile Gaziantep İl Göç İdaresinden 27.03.2019 tarihli 99389608-000-E.11013 sayılı uygunluk yazısı alınmıştır.

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Eğitim Durumu	Türkiye'ye Geliş Tarihi	Komşu ve Akrabalık İlişkileri
GK1 (Kadın)	İlkokul	2013- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Komşuları ile iyi ilişkiler kurduklarını belirtmiştir.
GK2 (Erkek)	Üniversite (Hukuk Fakültesi)	Türkiye'ye ilk 2014 yılında K.Maraş'a gelmişler. 10 ay sonra 2015 ortalarında Gaziantep'e gelmişler.	İlk önce Kahramanmaraş'a göç etmişlerdir ve bu tercih savaş öncesi bu şehirde ticari bağlarının bulunmasından kaynaklanmaktadır. Çok fazla akrabası bulunmamakla birlikte Kahramanmaraş'taki komşuluk ilişkilerinin iyi olmadığını, ancak Gaziantep'te komşuluk ilişkilerinin daha iyi olduğunu belirtmiştir.
GK3 (Kadın)	Ön lisans	2014-Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Akrabalarıyla sık sık görüşmektedirler.
GK4 (Erkek)	Ortaokul	2015-Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda komşuluk ilişkileri de bulunmamaktadır.
GK5 (Erkek)	İlkokul 1.sınıftan terk	2014- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Ancak sık görüşmediklerini belirtmiştir. Komşuluk ilişkilerinin ise iyi olduğunu ifade etmiştir.
GK6 (Kadın)	İlkokul	2014- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmiştir.
GK7 (Kadın)	Lise	2012- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Komşuları ile arasının çok iyi olduğunu belirtmiştir.
GK8 (Erkek)	Üniversite (Hukuk Fakültesi)	2014- Gaziantep	Atalarının Adana'dan göçen Türkmenler olduğunu, bu sebeple hem Adana'da hem Gaziantep'te akrabalarının olduğunu ifade etmiştir. İş arkadaşları ile olan ilişkilerinin gayet iyi olduğunu, ancak komşuluk ilişkisinin bulunmadığını belirtmiştir.
GK9 (Kadın)	Lise	2017- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Komşuluk ilişkisi hakkında bir beyan vermemiştir.
GK10 (Erkek)	Üniversite 3. sınıf terk (Bilgisayar Müh.)	2013- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte komşuluk ilişkilerinin çok iyi olduğunu ifade etmiştir.
GK11 (Erkek)	Üniversite (Matematik Öğretmenliği)	2012- Gaziantep.	Atalarının zamanında Gaziantep'ten göç ettiğini bu sebeple akrabalarının olduğunu belirtmiştir. Komşuluk ve iş arkadaşları ile olan ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmiştir.
GK12 (Erkek)	Üniversite (Hukuk Fakültesi)	2014- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Normal bir komşuluk ilişkilerinin olduğunu bildirmiştir.
GK13 (Erkek)	Ortaokul	2014- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Komşuluk ilişkilerinin iyi olmadığını ifade etmiştir.
GK14 (Erkek)	Ön Lisans	2014- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Komşuluk ilişkilerinin iyi olmadığını belirtmiştir.
GK15 (Erkek)	Ortaokul	2013- Gaziantep	Gaziantep'e göç etmelerinin sebebinin kendilerinden önce gelen akrabalarının varlığı olduğunu belirtmiştir. Komşuluk ilişkilerinin oldukça iyi olduğunu bildirmiştir.

Not. GK: Göçmen Katılımcı

3. Bulgular ve Tartışma

3.1 Kültürlerarası Sosyal Sermaye

Başkalarına maruz kalma ve belirli kültürler ve tutumlar (örneğin cinsiyet rolleri, iletişim tarzları, yaşam tarzları) hakkında bilgi alma, bilinçli veya bilinçsiz olarak kişinin davranışını etkileyebilir ve bu da kişinin kültürel kimliğindeki değişikliklere yansiyabilir (Repke & Benet-Martínez, 2017). Bu temas, birtakım ortak değerlerle birlikte gelişen bir sosyal ağ ve bu sosyal ağı besleyen bir sosyal sermayenin oluşumuna ortam hazırlayabilir. Böylece uyum süreçlerinde farklı bir perspektif ile kalıcı ve sürekli bir sürecin deneyimlenmesi mümkün hale gelebilir. Şu bir gerçek ki sosyal ağlar, kültürel bağlamdaki sosyal ilişkilerin karmaşıklığını ve karşılıklı bağımlılığını açıklayabilir (Smith, 1999). Bu uyum gibi karmaşık bir sürecin yapılandırılmasında oldukça önemlidir. Spesifik olarak, ırk ve etnik köken, insanların kişisel çevrelerini yapılandıran en güçlü bağları oluşturur ve genelde bunu; yaş, din, eğitim, meslek ve cinsiyet takip eder (McPherson vd., 2001). Katılımcı "GK2," bu konuda şunları ifade etmiştir: "Ortak noktalarımız; biz neden buraya geldik? Türkiye de İslam ülkesidir. Kur'an, namaz bunlarda fark olmaz. Adetlerimiz de çok benzer yakın coğrafyalar olduğumuz için..., tarihsel olarak zaten vardı ortak noktalarımız... çok farklı değiliz yani"

Çalışma noktasındaki katılımcıların ifadelerinden baktığımızda yukarıda ifade edilen değişkenlere ek olarak ortak yaşam için farklı değerler de ifade edilmiştir. Bir katılımcı bu noktaya istinaden şu ifadeleri kullanmıştır:

Kültür olarak olabilir. Yerel halka Suriye'yi tanıtmak lazım yani savaştan önceki Suriye'yi tanıtmak lazım. Buradaki [Gaziantep] kapalı çarşı ile kale mesela oradaki [Halep] kapalı çarşı ve kaleye çok benzer... Sokakların yapısı şehir yapısı, insanların yapısı bile çok benzer. Yemekler aynı şekilde buradaki [Gaziantep] ve Kilis'teki yemeklerin çoğu bizim ora [Halep] ile aynı. (GK8)

Savaş öncesi sınır komşuluğu ve olumlu ilişkiler de sosyal sermaye sağlayabilecek kilit bağlantılar olarak görünmektedir:

Neden buraya [Gaziantep] geldik burası bizim sınır komşumuz en yakın yer olduğu için buraya geldik. Bizim kültürler çok yakın. Burası savaş öncesi ilişkilerimizin iyi olduğu bir yer ve en önemlisi Türkiye bir İslam devleti aynı dine sahibiz. Gaziantep, Halep'e çok benziyor. (GK6)

Göç etmeye karar verdikten sonra genellikle göç mesafesine, ulaşılabilecek ve kabul edilebilecek en yakın hedefe odaklanılır. Ravenstein (1885, ss. 167-235) göçmenlik yasalarını ifade ettiği çalışmasında ele aldığı yedi yasadan ilki göç ve mesafedir. Bu bağlamda verilerden hareketle göç etme kararının sınıra yakınlık, düşük maliyet ve geri dönüş umuduna dayandığını söylemek doğru olur.

Bazı katılımcılar geçmişten gelen birliği sosyal sermaye için ifade ederken, büyük bir kısımda böyle bir birliğin sosyal sermaye için tamamen olanaklı olmadığını düşünmektedir:

Tarih üzerinden bence daha da zor çünkü Türkler şunu diyor; Araplar bizi sırtımızdan vurdu, bize ihanet etti diyorlar. Araplar için durum bu kadar sert değildir. Suriye'de bize öğretilen tarih Baas Rejiminin ürettiği kitaplarda işte bize; Osmanlıyı sömürgeci, işgalci, ülkemizin zenginliklerini çaldılar, bizi geride bıraktılar, Avrupa gelişirken biz bunların yüzünden gelişemedik, o zamanlar ülkemizin en iyi mühendis ve bilim adamlarını İstanbul'a götürdükleri tezleri tüm tarih kitaplarımızın Osmanlı konusunda ana odaklarıdır. Ama şöyle bir şey var. Suriye'deki halk öyle değil. Çoğunluğu öyle değil. Kitaplarda anlatılan Osmanlı muhafazakâr olan Suriyeli toplum için belki de dinine bağlı olmalarından dolayı İslam hilafetinin taşıyıcılığı konusu ve Suriye'deki baskıcı rejimin ürettiği her şeye insanlar dile getirmese de bir ön yargı,

şüphe ile yaklaşıyorlar. Biliyorlar ki rejim kendi varlığı için her şeyi yapabilecek bir yapı. Osmanlı'ya sempatiyle baktılar bu yüzden, keskinlik var kısmen ama sempati çok daha fazla. (GK8)

Son olarak bazı katılımcılar ortak bir sosyal sermaye noktasında savaş öncesi ticari ilişkiler konusunun etkili olacağını ifade etmiştir.

Bu savaş olmadan önce Antep'le ticaret olarak tüccarlarla iş yapıyorduk. Tanıdıklar vardı. Antep'e gelip gidiyordum mal almak için, buradan Türkler gelir bana alışveriş yapardı ben de onlarla alışveriş yapardım. Gelme sebepim eski ilişkimin olduğu tüccarla tekrardan iş yapabilme umudu ile geldim. (GK2)

Gaziantep bulunduğu konum itibari ile Türkiye'nin Ortadoğu ihracatında önemli bir yere sahiptir. Gaziantep'li iş insanları 2000'li yıllardan sonra karşılıklı gelişen ilişkilerle yeni yatırımlar ve yeni pazar alanları için Suriye'ye daha fazla yönelmeye başlamıştır. Bu yönelme 2011 yılındaki krize kadar artarak devam etmiş ve kriz ile birlikte uygulanan yaptırımlar ve müeyyideler sebebiyle durma noktasına gelmiştir (Ulusoy & Turan, 2016). Bu tarz ticari ilişkiler iki ülke insanları arasında oldukça önemli bağların oluşmasına imkân tanımış ve katılımcının da belirttiği gibi ticari bir şekilde kurulan bu ilişki, zor zaman dostluğuna dönüşmüştür.

3.1.1 Yerli Halkın Bakış Açısındaki Değişimler

Türkiye'de Suriyeli göçmenlere karşı yerel tutum ve görüşlerin zamanla olumsuz yönde değiştiği iyi bilinmektedir (Erdoğan, 2018a). Bu olumsuz değişimin, ortak yaşamı ne kadar etkilediğini anlamak için bu değişimin nedenlerine değinmek faydalı olacaktır:

Az da olsa bir değişim var. Ama bu algı değişimine sebep aslında onlar değişmediler biz değiştik biz yabancıydık ama şimdi onlara ayak uydurur hale geldik ve galiba kaynaştık. Bize bakış açıları bence şimdi daha iyi ya da biz biraz buralı olduk gibi çünkü ilk zaman hiçbir şey bilmiyorduk buraya dair. Adetinizi bilmiyorduk, siz nasıl yaşarsınız bilmiyorduk ama şimdi biz alıştık tabi ilk zamanki bize bakış açıları da Türklerin az da olsa değişti. Ama bu değişim bence bizim buraya alışmamızla da ilgili. (GK1)

Uyum çalışmalarının önemli bir yönü de göçmen bireylerin yerli halk tarafından toplumsal kabul görmesidir. Özellikle ülkemizde Suriyeli göçünün erken dönemlerinde toplumun göçmen kabulünün yüksek olduğu bilinmektedir. Bir çalışmada yerli toplumun göçmenlere yönelik yaklaşımlarına göçmen bireylerin %44'ü normal, %22,3'ü genelde iyi, %17,4'ü genelde kötü ve %16,3'ü ise genelde önyargılı cevaplarını vermişlerdir (Arslan vd., 2017, s. 144). Ancak son yıllarda bazı dış koşulların etkisiyle bu durum tersine dönmüş, göçmenlere yönelik mevcut olumlu görüşler ve kabuller aşınmaya başlamıştır (Erdoğan, 2018a, s. 2-77). Bunda özellikle ekonomideki olumsuz seyir, göçmenlerin sayısal çokluğu ve kalıcılığa dönüşen "misafirlik" sürecinin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Çok uzun sürdü kalışımız savaş uzun sürdü. Türkler misafir severler ama baktılar bir iki günlük bir şey değil bu ondan sonra böyle oldu [gülüyor]. Baktılar kira pahalandı yaşam pahalandı. Türklere de yazık oldu yani ekonomik zorluk oldu. Biz gelmeden ve geldiğimiz ilk sıralarda kiralara çok uygundu Türkler de öyle söylüyor biz en güzel evlerde 300-400 liraya oturuyorduk diyorlar. Şimdi onlara kötü evlere bile ev sahibi şöyle diyor: Beğeniyor musun? Beğenmiyor musun? Beğenmiyorsan ben burayı Suriyeliye 500-600'e veririm diyorlarmış. (GK7)

Tunç (2015, ss. 52-53), toplumun Suriyelilere yönelik algısındaki değişimin esas olarak ekonomik değişimlerden kaynaklandığına işaret ederken, yerli halkın işini kaybetme korkusu nedeniyle başlangıçtaki olumlu algıların giderek olumsuz bir yöne evrildiğini belirtmiştir.

Göçmenlerle yapılan diğer bir çalışmada *Türkiye'deki maaşların düşüşünün sebebi Suriyeliler* önermesine %47,50'si katıldığını bildirmiştir (SABR & MDN, 2015). Araştırmada da ulaştığımız nokta bu şekilde görünmektedir.

Çok sayıda katılımcı bakış açısındaki değişimlerin nedeni konusunun siyasi olduğunu paylaşmıştır. Kendilerine yönelik bakış açısında meydana gelen bu algısal değişimlerin incitici siyasi söylemin ürünü olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun yerel halk ve göçmenler arasında ayrımcılığa sebebiyet vererek işlediğini ifade etmişlerdir. Gültekin (2019, s. 173) araştırmasında, siyasi söylemin bazen zarar verebileceğini, dolayısıyla bu konuda daha seçici olunması gerektiğini belirtmiştir. Göç, bir politika meselesidir. Ancak zaman zaman siyasi söylemin dozunun arttığına ve yabancı kesimler tarafından farklı noktalara çekilmesinin tepkiye zemin hazırladığına inanılmaktadır. İddiaya göre, siyasi söylem gibi yanlış bilgilerin yaygınlaşması, göç algılarının çeşitli şekillerde olumsuz etkilenmesine neden olmuştur: "Bir de şöyle düşünce var. Onlar çok yardım alıyor, bizim olanı bizim hakkımızı yiyorlar gibi düşünüyorlar. İşte her şey bizim yüzümüzden pahalı olmuş öyle duyuyorum ben" (GK6).

Bu yanıtın temel çıkış noktası ekonomik bir sorun olarak formüle edilebilir. Bir çalışmada *Suriyelilerin mali yük olup olmadığı hakkında ne düşünüyorsunuz?* sorusuna yerli katılımcıların %70,7'si ekonomiye zarar verdiğini ve yük getirdiğini söylemiştir (Erdoğan, 2018b, s. 128).

3.1.2 Akrabalık ve Komşuluk İlişkilerinin Etkileri

Öncelikle komşuluk bağları noktasında araştırmacının görüşmelerde gözlemlediği önemli bir durum vardır. Dil açısından aradan çok zaman geçmesine rağmen, iyi komşuluk ilişkileri olmayan katılımcıların henüz belli bir düzeye gelmediği görüşmelerde görülmüştür. Ancak iyi komşuluk ilişkileri olduklarını iddia eden katılımcıların dil becerilerinin oldukça iyi olduğu gözlemlenmiştir. Suriyelilerin yaşadığı topluluklarda yaşayan bireyler ile Türklerin yoğun olarak yaşadığı topluluklarda yaşayan bireyler arasında bir fark olduğu söylenebilir:

Mesela oğlum Bursa'da yaşıyor. Oğlum orada Türkçe'yi öğrendi. Biz henüz yeni yeni o da tam değil. Çünkü biz burada çoğunlukla Suriyelilerle muhatabız, Suriyelilerin yoğunlukta olduğu mahallede yaşıyoruz. Ama oğlum orada Türklerin yoğun olduğu bir mahallede yaşıyor ve dili öğrendi şu an. (GK3)

Öte yandan, sorunlu komşuluk ilişkilerine sahip göçmenlerin dil yetkinlikleri, ifadelerden ve gözlemlerden anlaşılacağı üzere oldukça yetersizdir:

Kimse ile konuşmazdık zaten bir arkadaşlık durumumuz yoktu bes [sadece] bir Selamın Aleyküm. Etrafımızda çoğunlukla Suriyeli komşularımız vardı. Türk çok azdı. Derdimizi kimseye anlatamadık dil olmadığından her ne kadar tercüme edenler vardıysa da benim derdimi benden iyi kimse anlatamaz ki işte dil bize engeldi. Onlar anlatsa da illa eksiklik olacaktı. Şu anda çocuklarım da Türkçe öğrenemediler hep Suriyelilerle birlikte çalışıyorlar çalıştıkları fabrikada, Suriye fabrikası Türk arkadaşları da yok. Bundan dolayı Türkçe'ye alışmadılar bir kursa da gitmediler. (GK4)

SABR & MDN (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; *göçmen bireyler için kimlerle çalışıyorsunuz?* sorusuna %37'si Türklerle, %63'ü Suriyelilerle çalıştıklarını söylemişlerdir. *Türk arkadaşınız var mı?* Sorusuna ise %29'u "hayır", yüzde 37'si ise "evet" yanıtını vermiştir. %34'ü bir dereceye kadar evet demiştir. Bu cevapları veren göçmenlerin çoğunluğu, dil sorunu yaşadıklarını ve Türkçe öğrenmenin önemli olduğunu belirterek, %78 *Türklerle ilişkileri geliştirmek için Türkçe öğrenmek istiyorum* yanıtını vermiştir. Bu durum göçmenler tarafından

dil sorunlarının ve komşuluk ilişkilerinin önemli görüldüğünü göstermektedir. Çalışmamızda da benzer bir noktaya işaret edilmiştir.

Suriyelilerin öncelikle akraba ve hemşeri ağları aracılığıyla şehirlere yerleştikleri görülmektedir. Akrabalık ilişkileri göçmenlerin kendi içlerinde var olan sosyal sermayelerinin açığa çıkması anlamına gelmektedir. Bilhassa göçmenlerin çoğu, akrabalarının Gaziantep'te olması nedeniyle göç etmeye karar verdiklerinde Gaziantep'e gelmeyi düşündüklerini ve geldikten sonra bir süre birlikte yaşadıklarını, istihdam ve barınma açısından da kendilerinden önce gelen akrabalarından destek aldıklarını belirtmişlerdir: "İlk başta oğlum ve kardeşim 4 yıl önce buraya geldiler. Onlar bana yardım ettiler. İlk aşamayı bu şekilde atlattım" (GK9).

Aksine bazı göçmenler akrabaları olmadığı halde buraya geldiklerini söylemişlerdir. Bu durumda olan göçmenler zor bir süreçten geçtiklerini belirtmiştir.

5 yıl önce 2014'de ben, kızım ve oğlum pasaportla giriş yaptık, kocam kaçak yollarla geldi. Aslında Antep'e gelip buradan Bursa'ya gitmek niyetindeydik ama... kaldık. Bizim o zaman tanıdıkların çoğu Bursa'daydı biz bu yüzden ilk zamanlar çok zorluk çektik. İlk geldiğimiz zaman kimselerden yardım görmedik, çok zorlandık. Oğlum üniversiteyi bitirmişti, kızım 12 yaşındaydı. Oğlum uzunca bir süre iş aradı. Ben kızımı okula yazdırmaya çalıştım. (GK3)

Ek olarak Türkiye'de özellikle sınır illerinde Türk akrabaları olan çok sayıda göçmen de durumu dile getirerek, akrabalarının yıllardır görüşmemelerine rağmen geldiklerinde çok destek olduklarını söylemişlerdir.

Bizim zaten burada akrabalarımız da var. Dedelerim buradan göçmüşler Suriye'ye, gideli 100 sene olmuş belki daha fazla. Geldim burada akrabamızla tanıştık onlar da bize çok yardım ettiler. Bizi evlerinde ağırladılar, iş bulmamıza yardım ettiler. (GK11)

Bu noktada Kilis örneğinden duruma bakıldığında akrabalık bağlarının halen güçlü olmasının sebebi sınır ötesi ekonomik ilişkiler olarak ifade edilebilir (Özden, 2013, s. 3). Tıpkı Kilis gibi bir diğer sınır şehri olan Gaziantep içinde böyle bir çıkarım yapılabilir. Göçmenlerce de sıklıkla ifade edilen coğrafi yakınlığa bağlı kültürel benzerlikler ve akrabalıkların sosyal sermayede önemli olduğu görülmektedir. Çalışmamızda da sıklıkla ifade edilmiştir.

3.1.3 Kültürlerarası Bir Sosyal Sermaye İçin Araçlar

Göçmenlerin ev sahibi ülke kültürüyle özdeşleşmesini sağlayan şeyin, ağıdaki ev sahibi ülke insanları (komşular, meslektaşlar gibi) olduğu tahmin edilebilir. Böylece, bir kişinin çok kültürlü kimliği başkalarıyla olan etkileşimleri aracılığıyla gelişebilir (Repke & Benet-Martínez, 2018). Ortak yaşam alanlarındaki karşılaşmaların etkisi, paylaşılan sosyal sermayenin oluşumu için de önemlidir. Özellikle mahalle ortamında gerçekleştirilen faaliyetler, sosyal sermayenin çok önemli bir etkisi olabilecek yapıcı bir değeri olarak görülebilir.

Ben önceden Türklerle Kur'an kursuna gidiyordum...Birbirimize yardımcı oluyorduk. Benim Arapça biliyor olmam ve Kur'anı iyi okuyor olup onlara yardım etmem belki burada etkili olmuştur. Ama genel olarak iletişimimiz selam düzeyindeydi. Ama şimdi yavaş yavaş anlaşıyoruz galiba. Mesela geçen gün Türk kadınları ile köfte yaptık. Onlar yaptılar birlikte oturduk. Yavaş yavaş alışıyoruz birbirimize. (GK1)

Yürütülen ortak faaliyetler, sosyal sermayenin karşılıklı üretimi göçmenler ile yerlilerin entegrasyonunda destek olarak söylenebilir. Yapılan araştırmalar da bu tür faaliyetlerin ortak yaşam ve paylaşılan değerler açısından gerekli olduğunu göstermektedir (Erdoğan, 2018b, 219-220). Birlikte yapılan ortak faaliyetlerin göçmenler ve yerel halkın birbirlerini anlamaları

açısından oldukça değerli olduğu bilinmektedir. Kindler vd. (2015, s.17)'e göre sosyal ağlara odaklanan çalışmalar göçmen ve yerel halkın birlikte yaşadıkları mahallelerde komşuluk ilişkileri noktasında elde edilen kanıtların karmaşık bir resim çizdiğini ifade etmişlerdir. Bu noktada yapılan araştırmaların çeşitliliğin karşılıklı temas ve güvende azalmaya sebep olmasına karşın bazı durumların uyumun artmasına da kapı araladığını belirtmişlerdir. Ek olarak mahalle ortamındaki çeşitliliğin grup bağlamındaki sosyal sermayeyi negatif olarak etkilemesine rağmen bireysel bazda gelişen sosyal sermayeyi olumsuz etkilemeyeceğini bildirmişlerdir. Bu nedenle, sosyal bütünlüğün sadece derin ilişkilere dayandırılması gerektiği varsayımının yanlış olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü bireyler, bir araya geldiklerinde derinlemesine ilişki içerisinde olmadıkları diğer insanları da fark edecek ve onlar hakkında düşünecektir. Bunun bir açıdan çeşitliliğin sakıncalı olabileceğine işaret ettiğini, diğer taraftan da gelişen bir mahalle kültürü ile bireylerin farklı ortak alanlarda karşılaşmaları ve ortak etkinliklerde bulunmalarının da gerekli olduğunu söyleyebiliriz.

Bazı göçmenler, evlilik yoluyla bazı akrabalıkların kurulduğunu, birlikte yaşamak için geçerli bir durum olduğunu söylemektedir: "Yaklaşık iki yıl önce bir Türk'le evlendim. Onunla evlendikten sonra Türklere dair birçok şeyi anladım, alışkanlıklarınızı anladım, nasıl yaşarsınız, nasıl çalışırsınız. Sizde neler önemli, neler değil bunları öğrendim" (GK1).

Evlilik yoluyla oluşan bağ, zamanla değer kazanarak akrabalar arasında sosyal sermayenin gelişimine katkı sunacaktır. Bu şekildeki bir evliliğin kültürler arası bir kimliğe sahip olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla bu konunun birlikte yaşamının olumlu bir yanı olduğuna inanılırken, aile ve dolayısıyla birbiriyle iletişim halinde olan iki farklı kültür için zamanla durumun gelişeceği söylenebilir. Birlikte yaşama ilişkin ifadelerine baktığımızda çoğu katılımcı birlikte yaşamının mümkün olduğunu düşünmektedir. Ancak bazı çekinceler ifade edilmektedir.

Şimdi bizim zaten kültürlerimiz büyük oranda aynı, mesela Halep ile Antep %70-80 benzer. Zaten çok öncelerde aynı vilayetlermiş. Ama İstanbul, Ankara yani daha Batı'daki yerlerde durum tabii buradaki gibi değil. Ortak bir yaşam tabii mümkün ama %100 değil. Mesela halen bizlere bir kesim tarafından Suriyeli Arap diye hitap ediliyor. Evet, biz Suriyeliyiz ben Türkmen'im ama Arap da olabilirdim. Bunlardan öte ben ya da Suriyeli Arap olarak ifade edilenler, insanız. (GK11)

Neredeyse katılımcıların hepsi, dil konusunun birlikte yaşam için önemli olduğunu vurgulamıştır.

Bence gelenlere zorunlu olarak Türkçe öğretilseydi bu bariyerin %90'nını hadi abartmayayım %70'ini aşardık. Bence aradaki en büyük sorun dil konusu ben bunu sokakta da, sosyal medyada da görüyorum. Yerel halk karşıdakinin Suriyeli olduğunu öğrendiğinde ön yargıya kapılıyor ama onun Türkçe konuştuğunu gördüğünde bu ön yargı dakikasında yarı yarıya iniyor. (GK 8)

Çalışmamızda dil sorunları genellikle bir dizi olumlu ve olumsuz durumla ilişkilendirilmiştir. Gelenen noktada hem STK'ler hem de devlet kurumları göçmenlere yönelik dil eğitimi vermeye başlamışlardır. Ancak bazı eksiklikler söz konusudur. Özellikle orta yaşlı ve yaşlılarda bu konuda eksikliklerin olduğu görülmektedir. Bir çalışmada Suriyeli göçmenler, sosyal hayata daha çabuk uyum sağlamak için Türkçe öğrenmekte olduklarını ve özellikle çocuklarını teşvik ettiklerini söylemişlerdir (Erdoğan, 2018b, s. 112). Çalışmamıza katılan göçmen bireyler de bunu benzer şekilde ifade etmişlerdir. Bunun arada olan kopuk iletişim kanallarını bağlayacağına inanılmakta ve birlikte yaşam konusunda oldukça önemli bir ivme oluşturacağı düşünülmektedir.

3.1.4 Kültürlerarası Sosyal Sermaye İçin Göçmenlerin Olumlu Katkıları

Göç bir süreçtir ve göçmen birey için yaşamların yeniden inşasında birçok olumlu ve olumsuz durum ortaya çıkabilir. Göç boyunca göçmen bireyler çoğu zaman zorluklarla boğuşurken, içinden geldikleri yeni topluma da katkıda bulunurlar. Bulunulan katkılar özellikle ekonomik eksende olduğunda göçmenlerin kabulü ve entegrasyonları hızlı ve sağlıklı bir şekilde ilerlemektedir: "Bizim de katkımız oldu olumlu açıdan. Ekonomik olarak birçok Suriyeli iş adamı burada iş kurdu hiçbir şey yapmayan vergi ödemeye başladı. Bunlar da küçük de olsa katkı sağladı" (GK8).

Yatırım yapan ve fabrika inşa eden varlıklı göçmen bireyler çok önemli görülmektedir. Burada önemli olan nokta, Suriyeli göçmenlerin çoğunun bu fabrikalarda çalışmasıdır. Yapılan bir araştırma, iş yeri sahibi Suriyeli göçmenlerin %63'ünün kendi vatandaşları ile çalıştığını göstermiştir (SABR & MDN, 2015). Bu, iyi bir istihdam sağlayıcıdır. Ancak sosyal izolasyona ve dil gelişiminde yavaş ilerlemeye de yol açabilecek bir durumdur.

Bir diğer konu da yeni gelen toplumlarda eğitilmiş ve nitelikli göçmen bireylerin istihdamı ve deneyimlerinden yararlanılmasıdır. Bu hem kültürel hem de dil sorunlarının giderilmesi, diğer göçmen bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması ve yeni göç edilen toplumlarda yetişmiş bireylere olan ihtiyacın karşılanması açısından önemlidir. Türkiye'de ise konu arka planda tutulmuş ve bu göçmenlerden yararlanılamamıştır.

Burada Türkiye'nin küçük bir hatası var. Bunlar Arap, bunların içinde Türkçe, Arapça İngilizce, Kürtçe bilenler var. Mühendisler var, doktorlar var, avukatlar var. Türkiye bunlara sahip çıkamadı. Türkiye de bu durumdan faydalanabilirdi. Buraya çok fazla kafalı adam geldi. Sahip çıkılmayınca Almanya'ya gitti... Aynı şekilde Mısır'a giden kafalı Suriyelilerden de onlar da çok faydalandılar. (GK5)

3.1.5 Ön Yargının Etkisi

Çoğu göçmen birey, ön yargı konusunda önemli bir konu olarak günlük yaşamda, sosyal alanlarda ve sosyal medyada meydana gelen incitici ve damgalayıcı tutumlar başta olmak üzere, önyargılar nedeniyle çok sıkıntı yaşadıklarını bildirmektedir. Berry (2001, ss. 621-622); ırksal önyargı, dil, din vb. durumların oluşumunun kabulü engellediğini belirtmiştir.

Otobüste giderken mesela etrafımdaki bazı kötü niyetli insanların Suriyeliler hakkında küçük düşürücü konuşmaları oluyor. Buna defalarca maruz kaldım. Otobüs şoförleri, esnaftan yolda yürüdüğünüz yerde duyduğunuz negatif şeyler. Sokakta karşılaştıklarımız, sosyal medyada yapılan negatif yorumlar. Mesela sosyal medyada bir haber okuduğumda Suriyelilerle ilgili ben hemen yorumlara bakıyorum. Negatif yorumlar fazla. Bunlar ister istemez sıkıntı oluşturuyor. (GK8)

Ünal'ın (2014, s. 77) çalışmasında, Türkiye'deki bazı internet tabanlı blog ve forumlardaki belirli söylemlerdeki mülteci tutumlarına ilişkin bazı yansıma örnekleri incelenmeye çalışılmıştır. Sorunu daha çok "güvenlik" ve "düzen" kaygılarıyla açıklamaya yönelik girişimler oldukça sık yer almıştır. İkincisi, Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz algıların varlığı, özellikle de *ekonomik kaynakları paylaşma isteksizliğinden* kaynaklanan endişelerdir. Üçüncüsü, Suriyeli mülteci meselesini *ırk veya etnik köken* temelinde ele alan, dışlayıcı ve ayrımcı bir söylem inşa eden yorumlar da dikkat çekmektedir.

Katılımcıların çoğu, birlikte yaşamada önyargı konusuna dikkat çekmiş ve önyargıları ortadan kaldırmının birçok temel araçla (dil, eğitim vb.) sağlanabileceğini ve bunun topluma entegre olmaktan daha önemli bir konu olduğunu belirtmişlerdir:

Şu anda sorunumuz ortak bir yol için... bize karşı olan bakış açıları en büyük sorun. Bize bakış açıları değişirse ortak olan her şey görünür olur. Var çok şey var ama görünür değil. Ön yargı ve bakış açısı bu ortak yönleri kapatıyor. (GK12)

Özdemir ve Öner-Özkan (2016, s. 238) yaptıkları çalışmada, medyada Suriyeli göçmenlere yönelik olumlu ifade ve tutumlara kıyasla olumsuz ifade ve tutumların oldukça yüksek olduğuna dikkat çekmiştir. Bu noktada göçmen bireylerin sosyal sermayenin oluşumunu engelleyen önyargılarla ilgili güçlüklerinin olduğu söylenebilir.

3.2 Sosyal Uyum Adına Sosyal Sermayenin Deneyimlerle Bağlantısı

3.2.1 Göçmenlerin Kendileri ve Yerli Halka Yönelik Kimlik Alguları

Yapılan görüşmelerde göçmenlerin kendi ve yerli halkın kimliklerine ilişkin algıları ile yerli halkı ortak alanlardaki konumlandırmaları, mahalle yaşamları ve bütünleşmeye etki edecek konular üzerinde durulmuştur. Bilindiği üzere Türkiye'deki Suriyeliler etnik köken, din, cinsiyet, kuşak, sosyal sınıf vb. açılardan heterojendir. Suriye'den gelenler arasında Kürt, Türkmen, Arap, Şii, Dom, Abdal, Ermeni, Ezidiler, Süryani Suriye uyruklular, Filistinli ve İranlı mülteciler, çalışan orta ve üst sınıf Suriyeliler ve Hristiyanlar, Müslüman Aleviler ve Sünniler gibi farklı etnik, dini, sosyal sınıf vb. mensubiyeti bulunan gruplar bulunmaktadır. Bu grupların yerleşimleri ve yerli halk ile ilişkilerinin, kimliklerinin bir parçası olan etnik, dini, sosyal sınıf vb. yapılaraya göre gerçekleştiği görülmektedir (Şimşek, 2020).

Uyum konusunda ilk geldiğimiz mahalle komşularımız bize çok destek oldular hal hatır sordular, yardımcı oldular. Türkmen olduğumuz için de ayrı bir yardımcı oldular. Ortak bir kökten gelmemiz burada etkili oldu. Arap olan Suriyelilere çok uzaklar, onlarla anlaşamıyorlar. Uyum Türkmenlerle daha kolay ve hızlı oldu ama Araplarla da olur. Sadece zaman lazım. (GK6)

Zwollo (1998, s. 2) "sığınma"nın çeşitli çağlarda var olmuş ve farklı koşullar altında farklı politikalarla ele alınmış bir insanlık durumu olduğunu, ancak bu alandaki gelişmelerin, sığınmanın değişmeyen içeriğini, sürekli değişen bir etiketleme ve kimlik sorununa dönüştürdüğüne (aktaran Buz, 2002, s. 21) dikkat çekmektedir. *Göçmen bireylerin kendi kimliklerini algılamalarının yönü nedir? Hayatını birlikte kurduğu yerlilerin kimliği onun için ne ifade ediyor?* soruları önemlidir. Katılımcıların kendi kimliklerine ve yerli kimliğine ilişkin algıları, çeşitli bakış açılarını içermektedir. Kendi kimliklerini ise; *mülteci, göçmen, misafir, geçici olarak Türk, ev sahibi, Türk asıllı Suriyeli* olarak ifade etmektedirler.

Ben en önemlisi kendimi insan olarak tanımlıyorum. Tüm yapay kimliklerden dışında ben bir insanım. Ben hiçbir zaman kendimi mülteci olarak tanımadım, tanıtmadım. Buradaki yaşamda ben de kira ödüyorum, ben de bir yere gittiğimde sıra bekliyorum. Çarşımız alışveriş yaptığımız yerler aynı. (GK3)

Araştırma ve gözlemlere baktığımızda Suriyelilerin kimlik sorunlarından dolayı ne mülteci ne de misafir olduklarını görüyoruz (Baban vd., 2017, ss. 2-5). Çalışmamızda göçmenler, kendilerine farklı kimlikler yükleyerek mülteci ve misafir ifadelerini kullanmalarına rağmen, çoğunluk mülteci kavramını bir kimlik olarak görmemektedir. Ek olarak hemen herkes bir kimlik

olarak misafir kavramını tercih etmektedir. Yerli halkın kim olduğunu tanımlamak için ise misafirperver, yardımsever ve paylaşıma istekli insanlar ifadeleri dikkat çekmektedir.

3.2.2 Uyum ve Bütünleşme İçin Temel Motivasyonları

Bütünleşme karşılıklı bir süreçtir. İki tarafın da istekli olması beklenmektedir. Bu isteği iki taraf içinde oluşturacak ve canlı tutacak farklı motivasyon kaynakları farklılık göstermektedir. Çalışmamıza katılan göçmenler, bu motivasyonlarını "güvenlik" ve "çocukları" olarak ifade etmişlerdir:

Yani sonuçta biz bir savaştan geldik. Burada bir güvenli liman bulduk. Ve gelen göçmenler buradaki yerli halkın aksine işinin burada uzun olduğunu biliyordu. En azından bir kısmımız bunu bilerek geldi, bir kısmımız da buradaki süre uzayınca öğrendi. Bu yüzden en büyük motivasyonumuz güvende olmamız. Ve yaşıyor olmamız. (GK8)

Savaş ve zulüm sebebiyle gerçekleşen göç eylemleri oldukça zor süreçleri içerisinde barındırmaktadır. Böyle bir durumda göç edenlerin en temel motivasyonlarının hayatta ve güvende olma şeklinde olduğu görülmektedir. İnsan hareketliliğinde insani güvenlik algısının yoğunluğu bu noktada önem kazanmaktadır (Atıla Demir & Yazgan, 2019). Katılımcının ifadesi de bu noktada göç eyleminde güvenli alanın önemli bir belirleyen olduğunu vurgulamaktadır.

3.2.3 Uyum Sürecine Yönelik Kolaylaştırıcı Konular

Farklı birçok değişkenin etkisi ile şekillenen uyum süreci, öznel deneyimlerle şekillenen bireye özel durumları kapsamakla birlikte kolektif olarak ifade edilen deneyimlerin, öznel deneyimler noktasında belirleyici olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla bu başlık altında uyum süreci açısından kolaylaştırıcı olacağı düşünülen öznel deneyimlerle bağlantılı kolektif deneyimlere yer verilecektir.

Dil eğitimi ve uygun iletişim konusu, göçmen uyumu noktasında literatürde sıklıkla dile getirilen bir konudur (Wang vd., 2018). Zira ortak bir dil, işgücü piyasasına ve gündelik hayata entegrasyonun önemli bir belirleyicisi olarak görülmektedir (Derya, 2016).

Şimdi Türkçe öğrendik biz ve çocuklar, şu an bir sorunumuz yok selam veriyorlar işten sonra kahvede oturuyoruz. Dil öğrendikçe iletişim arttıkça sorunlar azaldı... Şimdiki oturduğumuz yerdeki komşularımızla aramız makbul [iyi]. Dili öğrenince anlaşmaya başladık. İletişim oldu sohbet etmeye başladık; biz onları anlamaya başladık onlar bizi anlamaya başladılar, daha iyi oldu birbirimize ulaştık bu şekilde. (GK2)

SABR & MDN (2015) araştırmasında göçmen katılımcıların %42,66'sı, *Türklerle ilişkileri en çok hangi sorunlar sekteye uğrattıyor?* sorusuna dil yetersizliği cevabını vermiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi dil sorunları entegrasyon bağlamında göçmen bireyler için önemli bir engel olarak ifade edilmektedir. Ortada en az dil bilmemek kadar, hatalı ve kopuk bir iletişimden de söz etmek mümkündür. Dilin öğrenilmesiyle sağlıklı iletişimin oluşacağı sıklıkla belirtilmiştir.

Eğitim, göçmenlerin kendilerini geleceğe taşıyabilmeleri ve toplumla bağ kurabilmeleri için bir köprü görevini üstlenmektedir (Rousseau & Guzder, 2008). Özellikle çocuk ve genç göçmenlerin sosyalleşmesini ve göçmen ailelerin topluma uyumunu kolaylaştırır. Göçmen bireyler, çocuklarının eğitim süreçlerinin bu süreçte olumsuz bir biçimde etkilendiğini ifade etmekle birlikte literatürde de belirtildiği (Thomas, 2016) üzere ortak bir yaşam için göçmen çocukların eğitim konusunu kilit rol oynamaktadır:

Uyum için aslında okul olayı önemli; ortak bir eğitim lazım, hoşgörü lazım ve gençlerimizin boş ve amaçsız olmaları da sıkıntı; bir işin içerisinde bir uğraşın içerisinde gerek Suriyeliler ayrı gerek Türklerle karışık yapılabilecek faaliyetler burada etkili olabilir. Suriye'den sonra bizim ikinci memleketimiz oldu Türkiye, burada kendimize bir temel oluşturmak, bir hayat inşa etmek istiyoruz. (GK9)

Çocuklarımızın başına ne gelecek? Çocuklar okuyacak mı? Üniversiteye gidecekler mi? Çoğu zaten okulu bıraktı. Çünkü çoğu dil bilmiyor. Özellikle büyük sınıflarda olanlar okulları bıraktılar. Üniversiteler kabul etmedi ilk başlarda. Göç başladığında 14-20 yaş arasında olan tüm çocuklarımızın ne yazık ki müstakbelleri boşa gitti. Üniversitede okuyan çocukların çoğu okulu bıraktı yaş büyüdü fırsatı kalmadı. (GK2)

Göçmenlerin kişisel kaygılarının temel kaynağının çocuklarının eğitimi olduğu görülmektedir. Atasü Topçuoğlu (2014, s. 102) araştırmasında dil öğrenme desteği ve eğitim desteğine erişim ile göçmen çocukların daha hızlı sosyalleşeceklerini ve uyum sağlayacaklarını belirtmiştir.

Eğitimin diğer bir boyutu mesleki eğitim kısmında, katılımcıların hepsi istihdam konusunu dile getirmişlerdir. İstihdam, göçmenlerin uyumu noktasında önemli bir parametre olarak bilinmektedir (Ager & Strang, 2008). Bu parametre başta politika yapıcılarının sonrasında sivil toplum kuruluşlarının katkısı ile gerçekleştirilecek bir süreci ifade etmektedir (Knappert vd., 2018; Toksöz vd., 2012). Bir katılımcı bu konuda şunları ifade etmiştir;

Kızılay'da burada Türklerle-Suriyeliler aynı kursta çalıştık. Kaynaştırma çalışmaları yaptılar burada biz ilk üç gün az daha birbirimize giriyorduk gerçekten... 3 ay biz bu kaynaştırma çalışmasında birlikte yaşadık. Şimdi onlar bizim en iyi arkadaşlarımız. Başımız her dara düştüğünde birbirimize destek vermeye çalışırız. O ilk zamanki nefret bağı şimdi bir aile bağına döndü. Ama ilk bir hafta on gün çok kötüydü. Orada bizim başımızdaki muallim de bize hep "burada ne Türk var ne Suriyeli hepiniz aynısınız" derdi. (GK7)

3.2.4 Gaziantep'in Uyum ve Bütünleşme Açısından Konumu

Araştırmaya katılanların çoğu Gaziantep'e doğrudan göç yoluyla gelmiştir. Zamanla başka şehirlere, gezmek ya da yerleşmek için gidenler olmuş ancak rahat edemediklerini ve alışamadıklarını dile getirmişlerdir.

İstanbul'a gittim gezmek için, Mersin'e gittim, oralarda çok sıkıntı çektim. Antep'e geldim nefes almaya başlıyorum, günüm açılıyor. Sebebi, Antep'te bağlarımız çok 2 yıl önce Suriye'ye köyüme gittim 2 ay kaldım orada, Antep'e gelince rahatladım mutlu oldum. Burası artık benim evim, evim gibi hissediyorum burayı. (GK10)

Bir çalışmada göçmenler, göç için Gaziantep'in tercih edilmesinin %53,7 oranında sınıra çok yakın olması; %20 oranında istihdam olanaklarının fazla olması; %17,6 şehrin güvenli olması ve %8,57 de göç için başka bir seçenek olmadığından sebeple zorunlu olarak tercih ettiklerini bildirmişlerdir (Arslan vd., 2017, s. 144). Özellikle sınırın yakınlığı ve savaş öncesi ilişki, Gaziantep'in bu dönemde göçmenler adına bir göç rotası olarak tanımlanmasının önemli nedenlerinden biri olabilir.

4. Sonuç

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar ve şiddet olaylarıyla birlikte milyonlarca insan yerlerinden edilmiş ve bu durum küresel bir sorun haline almıştır. Bu olay, İkinci Dünya Savaşı sonrası olağan göç hareketlerinden farklı olarak geniş çapta bir nüfusun hareketine sebep olmuştur.

Türkiye göç tarihi açısından oldukça zengin ve deneyimli bir ülke konumunda olsa da 2011 yılına kadar göç mevzuatı bakımından uluslararası anlaşmaların yanında ulusal mevzuat içerisinde oluşturulan ikincil mevzuat belgeleriyle hareket etmiştir. 2011 yılından sonra Suriyeli göçmenlerin gelmesi ve geçici konumlarının kalıcı bir hal almaya başlamasıyla göç mevzuatı önemli gelişimler göstermiştir.

Göçün her evresinde önemli rol ve sorumlulukları bulunan sosyal hizmet disiplini, göç sonrası uyum konusunda gerek uygulama gerek politika üretimi noktasında oldukça geniş bir perspektif ile durumu ele alabilme kabiliyetine sahiptir. Bu noktada sosyal sermayenin, değerler oluşturarak sosyal hizmet disiplininin bu hareket kabiliyetini çeşitlendirmekle birlikte daha sağlam temellerde kurulabilecek bir uyum sürecini inşa etmede oldukça kıymetli bir teorik arka plan sunabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada bazı yönleriyle benzer bazı yönleriyle ayrı, özetle farklı iki kültür ve farklı iki sosyal olan Türk ve Suriyeli bireylerin savaş gibi zorunlu bir durum ile bir araya gelmeleri ve bu nedenle bir arada yaşayabilecek ortak kültürlerarası birtakım değerlerin varlığına ilişkin Suriyeli bireylerin deneyimlerine odaklanılmıştır. Sosyal sermaye noktasındaki değerlerin varlığı ve kullanımının uyum konusu açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle din, kültürel ve coğrafi benzerlikler, sınır yakınlığı, akrabalık bağları ve savaş öncesi ticari faaliyetler ortak bir yaşam sağlayabilecek değerler olarak belirtilmiştir. Gaziantep ilinin konumu bu noktada özellikle ülkelerine yakın olması, geçmişten gelen ilişkiler (ticari, kültürel vb.) ve akrabalık ilişkilerinin varlığı açısından kilit bir öneme sahiptir. İfade edilen bu değer ve durumlar, karşılıklı bir süreci ifade eden uyum noktasında geliştirilecek plan ve politikaların özünde kullanılabilir. Bu sayede uyum göstermesi beklenen göçmen bireylere karşın yerli halkın göstermesi beklenen sosyal kabul daha işlevsel olarak karşılık bulabilecektir.

Ortak faaliyetler, dil eğitimleri, çocukların eğitimleri, evlilik yoluyla oluşan ve geçmişten gelen akrabalık bağları ve komşuluk ilişkilerinin yoğunluğu uyum açısından kolaylaştırıcı olacağı ifade edilmiştir. Bu noktada yapılacak faaliyet ve etkinlikler mikrodan makroya temel yerleşim birimleri olan mahallelerden başlayarak daha geniş katılım ve kapsamlı ulusal etkinliklere kadar vardiye edilebilir. Katılımcıların da belirttiği üzere uyuma ilişkin yürütülecek çalışmalarını gölgede bırakabilecek ön yargı ve kalıp yargılar, özellikle medya ve internetteki olumsuz söylemlerin bertaraf edilebilmesi, bu tür etkinlik ve faaliyetlerin amacına ulaşabilmesi açısından kritik bir yere sahiptir.

Sosyal hizmetler ülkemizde kamu kurumlarında yoğun olarak çalışan sosyal hizmet uzmanlarıyla sunulmakla birlikte göç alanında STK'ler aracılığıyla yürütülmektedir. Bu parçalı bir göç rejimi ile birlikte parçalı birtakım kurumsal mekanizmaları işaret etmekte; kamu ve STK aktörlerinin bir harmoni içerisinde çalışmamasına sebep olmaktadır. Oysa göç akını başladığı andan itibaren göçmenlere yönelik iş ve işlemlerin bir bütün şekilde ilerlemesi, sürecin sağlıklı bir biçimde yürütülmesi açısından elzemdir. STK'ler bu durumu sıklıkla dile getirirse de plan ve politika yapımcılarının bu konuda henüz gerekli adımları atmadığı görülmektedir. Uyuma ilişkin çalışmalar, STK çalışmalarında sıklıkla görülebiliyorken kamu kurumlarında yerelde iyi uygulama örneklerinin ötesinde uyum noktasında geniş kapsamlı çalışma ve en önemlisi sürekliliği olan

bir göç ve göçmenlik süreç ve yapılanmasının eksikliği belirgin bir biçimde görülmektedir. Öte yandan mevzuat açısından uyuma ilişkin konular, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK, 2013), 96. maddesinde düzenlenmiştir. Bunun dışında kamu kurumları ve STK raporları uyuma ilişkin birtakım destekler sunmaktadır.

Sonuç olarak uyum konusunda daha kapsamlı düzenlemeler yapılarak uyumda yer alması gereken tüm kamu ve STK aktörlerinin bir araya getirilmesi gerekmektedir. Bu noktada Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Koordinatörlüğünde kamu ve özel sektör aktörlerinin yer aldığı geniş katılımlı kurumsal mekanizmaların kurulması oldukça elzemdir. Kurulacak bu mekanizmanın hareket alanı açısından menşe ülkesine göre farklı sosyopolitik, sosyokültürel ve sosyoekonomik yapıya sahip olan göçmenlere yönelik mikrodan makroya çalışmalar planlaması gerektiği düşünülmektedir. Böylece farklı ülkelerden ve farklı kırılma noktaları bulunan her göçmen grubu için oluşturulacak plan ve programlar aracılığıyla göç sonrası uyum noktasında gerek mevzuat açısından gerekse kurumsal açıdan var olan boşluğun doldurulacağı söylenebilir. Sosyal hizmet uzmanları; bu yapıda sürecin, hem göçmenler hem yerli halk açısından sorunsuz bir biçimde kurgulanmasında önemli bir paydaşı olarak görev alacaklardır.

TEŞEKKÜR

—

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

ETİK

Yazarlar bu çalışmada etik ilke ve standartlara uyduklarını beyan etmişlerdir. Bu çalışmanın etik açıdan uygulanabilirliği 29.01.2019 tarihli 17369 sayılı karar ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Senatosu Etik Kurulu tarafından uygun görülmüştür. Ayrıca çalışma için katılımcılara ulaşmayı sağlayan Türk Kızılayı Göç Hizmetleri Direktörlüğünden 07.05.2019 tarihli 845644-529-E.54702 sayılı izin yazısı ve Türk Kızılayının talebi ile Gaziantep İl Göç İdaresinden 27.03.2019 tarihli 99389608-000-E.11013 sayılı uygunluk yazısı alınmıştır.

YAZAR KATKI BEYANI

Hakan Coşkun Kavram/fikir; Literatür taraması; Tasarım; Veri toplama/analiz; Veri/bulguların yorumu; Taslağın yazımı; Eleştirel inceleme; Yönetme ve kontrol; Finansman; Son onay ve sorumluluk.

Genel katkı düzeyi %60

Miraç Burak Gönültaş Kavram/fikir; Tasarım; Taslağın yazımı; Eleştirel inceleme; Yönetme ve kontrol; Son onay ve sorumluluk.

Genel katkı düzeyi %40

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Kaynakça

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- Arslan, İ., Bozgeyik, Y., & Alancioğlu, E. (2017). Göçün ekonomik ve toplumsal yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler örneği. *İlahiyat Akademik Dergisi*, (4), 129–148. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilak/issue/28571/304912>
- Atasü Topçuoğlu, R. (2014). Hayatı değiştirmek için yola çıkanlar–yola çıkınca değişen hayatlar: Bir müracaatçı grubu olarak göçmen çocuklar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 89–108. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48453/613752>
- Atila Demir, S., & Yazgan, P. (2019). Göç çatışma modeli temelinde hedef ülkedeki güvensizlik algısına yönelik analitik bir çerçeve: Göçmen destek grupları, pozitif psikolojik ve sosyal sermaye. *Göç Dergisi*, 6(2), 229–248. <https://doi.org/10.33182/gd.v6i2.655>
- Aydemir, M. A. (2011). *Sosyal sermaye: Topluluk duygusu ve sosyal sermaye araştırması*. Çizgi Kitabevi.

- Baban, F., Ilcan, S., & Rygiel, K. (2017). Syrian refugees in Turkey: Pathways to precarity, differential inclusion, and negotiated citizenship rights. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(1), 41–57. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2016.1192996>
- Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57(3), 615–631. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00231>
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. D. (1992). *An invitation to reflexive sociology*. University of Chicago press.
- Buz, S. (2002). *Türkiye'deki sığınmacıların üçüncü bir ülkeye gidiş için bekleme sürecinde karşılaştıkları sorunlar* (Yayın No. 113454). [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Coleman, J. S. (1994). *Foundations of social theory*. Harvard university press.
- Cox, P., & Geisen, T. (2014). Migration perspectives in social work research: Local, national and international contexts. *The British Journal of Social Work*, 44(1), 157–173.
- de Tapia, S. (2004, September 30–October 1). Introduction to the Debate: Identification of Issues and Current and Future Trends of Irregular Migration in Transit Countries. In *Migrants in the Transit Countries: Sharing Responsibilities in Management and Protection Proceedings* (pp. 108–132). https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/IstanbulRegConf/MG-RCONF_2004_9e_Istanbul_conference_Proceedings_en.pdf
- Deniz, T. (2013). Arap baharı ve Türkiye: Siyasi coğrafya açısından bir değerlendirme. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 65–78. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunidcd/issue/2457/31307>
- Derya, H. (2016). 1950 yılından günümüze kadar Almanya'nın göç tarihi ve entegrasyon sorunu. İçinde H.M. Paksoy, E. Yıldırımçı, K. Sarıçoban & Ö. Özkan (Ed.), *Ortaoğu'daki çatışmalar bağlamında göç sorunu* (ss. 58–86). Efil Yayınevi.
- Emirbayer, M., & Williams, E. M. (2005). Bourdieu and social work. *Social Service Review*, 79(4), 689–724. <https://doi.org/10.1086/491604>
- Erdoğan, M. M. (2018a). *Suriyeliler barometresi: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi: SB 2017*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2018b). *Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Field, J. (2008). *Sosyal sermaye* (B. Bilgen & B. Şen, Çev.; 2. bs.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 2003).
- Fine, B. (2011). *Sosyal sermaye sosyal bilime karşı: Bin yılın eşliğinde ekonomi politik ve sosyal bilimler* (A. Kars, Çev.). Yordam Kitap. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 2001).
- Gurak, D. T. & Caces, F. (1992). Migration networks and the shaping of migration systems. In M. M. Kritz, L. L. Lim & H. Zlotnik (eds.), *International migration systems: A global Approach* (pp. 150–176). Clarendon Press.
- Gülerce, H., & Demir, E. (2021). Zorunlu göç sürecinde sosyal ağlar; Şanlıurfa'daki Suriyeli sığınmacılar. *Journal of Social Policy Conferences*, 81, 185–211. <http://dx.doi.org/10.26650/jspc.2021.81.973727>
- Gültekin, M. N. (2019). Kent ve yeni sosyal etkileşimler: Gaziantep'teki Suriyelilerin genel örüntüsü, mevcut durumu ve muhtemel geleceği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 162–176. <https://doi.org/10.21547/jss.487215>
- Hawkins, R. L., & Maurer, K. (2012). Unravelling social capital: Disentangling a concept for social work. *British Journal of Social Work*, 42(2), 353–370. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr056>
- Hepworth, D. H., Rooney, R. H., Rooney, G. D., & Strom-Gottfried, K. (2013). *Direct social work practice: Theory and skills* (9th ed.). Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Hugo, G. J. (1981). Villae-community ties, village nirms and ethnic networks: a review of evidence from the Third world. In G. F. de Jong & R. W. Gardner (Eds.), *Migration decision making: Multidisciplinary approaches to microlevel studies in developed and developing countries* (pp. 186–224). Pergamon Press.
- Kindler, M., Ratcheva, V., & Piechowska, M. (2015). *Social networks, social capital and migrant integration at local level: European literature review* (IRiS Working Paper Series, No. 6/2015). Institute for Research into Superdiversity. <https://www.birmingham.ac.uk/documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2015/working-paper-series/iris-wp-6-2015.pdf>
- Knappert, L., Kornau, A., & Figengül, M. (2018). Refugees' exclusion at work and the intersection with gender: Insights from the Turkish-Syrian border. *Journal of Vocational Behavior*, 105, 62–82. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2017.11.002>
- Lubbers, M. J., Molina, J. L., & McCarty, C. (2007). Personal networks and ethnic identifications: The case of migrants in Spain. *International Sociology*, 22(6), 721–741. <https://doi.org/10.1177/0268580907082255>
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily insocial networks. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 415–444. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>
- Nuno, D. G. (2008). *The social capital effect in nonprofit human service organizations: An examination of potential outcomes of organizational social capital related to effectiveness* [Doctoral dissertation, The University of Texas at Arlington].
- Özçürümez, S., & İçduygu, A. (2020). *Zorunlu göç deneyimi ve toplumsal bütünleşme: Kavramlar, modeller ve uygulamalar ile Türkiye*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Özdemir, F., & Öner-Özkan, B. (2016). Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri. *Nesne Psikolojisi Dergisi*, 4(8), 227–244. <https://dx.doi.org/10.7816/nesne-04-08-04>
- Özden, Ş. (2013). *Syrian refugees in Turkey* (MPC Research Report No. 2013/5). Migration Policy Centre. <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/29455>
- Özmete, E., & Arslan, E. (2018). Göç: Transnasyonalizm ve transnasyonal sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 173–207. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/38635/448695>
- Patton, M. Q. (2014a). Nitel araştırmaların desenlenmesi (İ. Eti & B. Turhan Türkkan, Çev.). İçinde *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.; 2. bs.; ss. 209–258). Ankara: Pegem Akademi. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 2001).
- Patton, M. Q. (2014b). Nitel mülakat yapma (M. Çakır & S. İrez, Çev.). İçinde *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.; 2. bs.; ss. 339–428). Ankara: Pegem Akademi. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 2001).
- Polat, G. (2012). *Madde bağımlısı ergenlerin tedavi sonrası toplumla yeniden bütünleşme deneyimleri ve sosyal sermaye yaklaşımı temelinde sosyal hizmet müdahalesi* (Yayın No. 314896) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı.
- Putnam, R. D. (1995). Bowling alone: America’s declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65–78. <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0002>
- Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 167–227. <https://doi.org/10.2307/2979181>
- Repke, L., & Benet-Martínez, V. (2017). Conceptualizing the dynamics between bicultural identification and personal social networks. *Frontiers in Psychology*, 8, 1–19. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00469>
- Repke, L., & Benet-Martínez, V. (2018). The (diverse) company you keep: Content and structure of immigrants’ social networks as a window into intercultural relations in Catalonia. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 49(6), 924–944. <https://doi.org/10.1177/0022022117733475>
- Repke, L., & Benet-Martínez, V. (2019). The interplay between the one and the others: Multiple cultural identifications and social networks. *Journal of Social Issues*, 75(2), 436–459. <https://doi.org/10.1111/josi.12323>
- Roestenburg, W. (2013). A social work practice perspective on migration. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 49(1), 1–21. <https://doi.org/10.15270/49-1-72>
- Rousseau, C., & Guzder, J. (2008). School-based prevention programs for refugee children. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 17(3), 533–549. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2008.02.002>
- SABR & MDN. (2015). *Suriyeli-Türk uyumu: Gaziantep’teki Suriyelilerin ve Türklerin uyumu araştırması*. SABR İstatistik Araştırmaları ve Kamu Politikaları Merkezi & Middle East Development Network [MDN].
- Smith, L. R. (1999). Intercultural network theory: A cross-paradigmatic approach to acculturation. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(4), 629–658. [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(99\)00013-9](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(99)00013-9)
- Şimşek, D. (2020). Integration processes of Syrian refugees in Turkey: ‘Class-based integration’. *Journal of Refugee Studies*, 33(3), 537–554. <https://doi.org/10.1093/jrs/fey057>
- Thomas, R. L. (2016). The right to quality education for refugee children through social inclusion. *Journal of Human Rights and Social Work*, 1(4), 193–201. <https://doi.org/10.1007/s41134-016-0022-z>
- Toksöz, G., Erdoğan, S., & Kaşka, S. (2012, Ekim). *Türkiye’ye düzensiz emek göçü ve göçmenlerin işgücü piyasasındaki durumları*. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Yayını, Türkiye Ofisi.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *TESAM Akademi Dergisi*, 2(2), 29–63. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tesamakademi/issue/12946/156434>
- Ulusoy, R., & Turan, N. (2016). Gaziantep ekonomisinin Ortadoğu açısından önemi. *Gazi Akademik Bakış*, 9(18), 141–165. <https://doi.org/10.19060/gav.320741>
- Ünal, S. (2014). Türkiye’nin beklenmedik konukları: “Öteki” bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(3), 65–89. <https://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewArticle/643>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Zambrana, R. E., & Zoppi, I. M. (2002). Latina students: Translating cultural wealth into social capital to improve academic success. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 11(1–2), 33–53. https://doi.org/10.1300/J051v11n01_02
- Wang, Z., de Graaff, T. de, & Nijkamp, P. (2018). Barriers of culture, networks, and language in international migration: A review. *REGION*, 5(1), 73–89. <https://doi.org/10.18335/region.v5i1.203>
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu [YUKK]. (2013). Kanun No. 6458, T.C. Resmî Gazete, Yayın 11.04.2013, Sayı 28615. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>

Extended Abstract

Immigration is a multifaceted phenomenon that shapes many different issues and circumstances while also introducing new patterns. Considering the migration event as a whole, there are social, psychological, political, etc., aspects related to migration. It is a vital issue to give more systematic answers in dimensions and offer healthier openings for both native and immigrant individuals. Perhaps one of the key aspects of the migration phenomenon, which is considered as a whole, is the problem of adaptation in the post-migration process. Due to the civil war in Syria in 2011, millions of Syrian individuals were forced to leave their country. This abandonment has led to a massive immigration wave, which impacts the world. Türkiye has become the country where most Syrian immigrants migrated into the world due to its geopolitical location, being a border neighbor with Syria, cultural similarities due to geographical location, and religious similarities. Although this migration was thought to be a temporary act in the early days, the process showed that this situation would become permanent over time. This situation has revealed the issue of migrant adaptation in the post-migration process for Türkiye. The aim of this study is precisely based on the concept of social capital, which is thought to have a facilitating effect on the integration and integration of Syrian individuals who have immigrated to Türkiye after 2011, focusing on the experiences of Syrian individuals and the possibility of an intercultural social capital accumulation through social networking. This study, designed qualitatively from an interpretive paradigm, was designed in a phenomenological pattern, focusing on a phenomenon based on experiences such as migration. Phenomenology is a qualitative research method that allows people to express their understanding, feelings, views, and perceptions about a particular phenomenon or concept and describe how they experience that phenomenon. The criterion sampling method, which is one of the purposive sampling types developed in the tradition of qualitative studies, was utilized to select the study participants. Fifteen participants first expressed the issue of religion in terms of values that can create social capital. Since most of their two communities share the same religion, the participants reported religion as an important social capital. A second social capital value is geographic proximity. Because the participants stated that they frequently went to Türkiye due to its border neighborhood before the war, especially the commercial relations and geographical similarities of the living spaces would be an important factor at this point. From this point of view, they stated that the cultural similarity brought by this geographical proximity and the kinship relations from the past is also a significant social capital-forming factor. Apart from these common elements, the foresight of the participants was that they would often be expressed as a social capital constructive value in their common historical unity. However, differently, the participants stated that they do not see the shared historical past as a value that creates social capital. Participants emphasized language learning, vocational training, and education of their children as tools to encourage adaptation. In addition, it has been stated that economic conditions and qualified immigrants are also effective actors in the adaptation processes.

In conclusion, designing an adaptation process with the social capital values that develop through the social network is possible. It has been concluded that raising awareness and informational activities by establishing regular contact between local people and immigrants can build some values that can create social capital for life together. At this point, policymakers and civil society cooperation are seen as an essential component.